

2013 október Kerekasztal

Kitalálni egy működőképes világot – Gyurcsány Ferenc a Fapados Szalonban, moderátor Pikó András, interpellálók Fleck Zoltán, Iványi Gábor, Radnóti Sándor, Várhegyi Éva, hozzászólók Agárdi Péter, Bauer Tamás, Bozóki András, Heller Ágnes, Mihályi Péter, Kende Péter

P. Szűcs Julianna Háromnegyed éve, teljesen más politikai-történelmi helyzetben kezdtük szervezni azt a trilógiát, amelynek harmadik része a mai rendezvényünk. Először Mesterházy Attilával, az MSZP elnökével, majd Bajnai Gordonnal, az Együtt-PM vezetőjével találkoztunk, most pedig Gyurcsány Ferencet látjuk vendégül. A forma ugyanaz, mint volt az előző két alkalommal, tehát négy barátunk, Fleck Zoltán jogszociológus, Iványi Gábor lelkész, Radnóti Sándor esztéta és Várhegyi Éva közgazdász fogja a Demokratikus Koalíció elnökét interpellálni, időben úgy, hogy másnak is legyen lehetősége kérdezni. Át is adom a szót Pikó Andrásnak, aki most is ellátja a moderátor szerepét.

Pikó András *Hadd tegyek fel egy kérdést, amely jelzi a P. Szűcs Julianna által említett más politikai-történelmi helyzetet. Min múltott, hogy a DK-nak nem sikerült megállapodnia a szocialistákkal? Mélyebb, ha úgy tetszik, a magyar politikai életet jellemző strukturális okok játszottak ebben szerepet, vagy személyes szempontok, esetleg az aktuális helyzet eltérő értelmezése volt a döntő ok?*

Gyurcsány Ferenc Az ellenzék töredezettsége önmagában nem értelmezhető, ez is egyfajta következménye annak, amiért töredezett az egész magyar társadalmi, kulturális szerkezet. Amit máshol polgárosodásnak hívunk, az nálunk az egész XX. században szakadozva, vissza-visszafordulva zajlott, ráadásul van egy hamis polgárosodási élményünk is a Kádár-rezsim idejéből, amivel szemben nincs olyan új, nagy demokratikus teljesítmény, amely Magyarországot ezen a polgárosodási úton tudná tartani. Ezt egyaránt jól érzi a bal- és a jobboldal. A jobboldal válasza erre egy új jobboldali mítosz, amely szimbolikus politikai eszközökkel, ezoterikus és mitikus stílussal megteremti a saját

közösségét. A baloldal a jólét ígéretén kívül viszont nem tudott kitalálni magának olyan működőképes világot, amely időtállóan együtt tartaná, egybefogná a balliberális közösséget. Ez a közösség először az 1990-es évek elején, közepén élt jól, akkor, amikor még nagyon erős volt a rendszerváltozás, a szabadság demokratikus élménye, és volt egy nagyon erős jóléti válasz a kezdet társadalmi veszteségeire. Ez összerakott bennünket. Voltak ellenkező irányú kísérletek, én is próbálkoztam mással, de utána lényegében mindig az volt a mi politikánk közepén, hogy alapvetően szociális, jóléti közös élményt kell biztosítanunk, ám nem a polgári teljesítmény, hanem az állami redisztribúció bázisán. Abban a pillanatban, amikor ezt a választ a gazdasági lehetőségek lehetetlenné teszik, a baloldali-liberális közösség szétesik. 2006 óta lényegében nem lehet ilyen választ adni, 2010-ben a vereség ezt még tetézte is, ezért bizonyos értelemben törvényszerű, hogy az egész balliberális közönség – és nem csak a politikáról beszélek – súlyos, mély identitásválsággal küzd. Nagyon erős szövegeink vannak Orbánról és erről a rezsimről. Rendszerkritikában kimagaslóak vagyunk, viszont kicsikét közhelyesek, erőtlenekek, régimódiak, amikor arról van szó, hogy mit kell ajánlani Magyarországnak, ami nemcsak arra szorítkozik, hogy most megverjük Orbánt, hanem hogy létrejöjjön egy új politikai közösség. Ezt látom a tárgyalási kudarc fő okának. Van persze egy csomó szubjektív történet, ambíció, sértettség is. A töredezett baloldali és liberális közösségekben lesznek Bajnai-hívők, lesznek Mesterházy-hívők, lesznek Gyurcsány-hívők más-más számban, arányban és erővel, és ha lenne egy negyedik jelentkező, akkor lennének neki is hívői, merthogy nincsen meg az a nagy, közös kulturális, szociális, morális élmény, ami együtt tudna tartani bennünket. Ez a fő probléma, és szerintem nagyon keveset fogunk megérteni a lényegből, ha azt gondoljuk, hogy a jelenlegi bajaink oka pusztán annyi lenne, hogy két ambiciózus politikuskollégám nem tud megállapodni a miniszterelnök-jelöltségről. Nem egyszerűen arról szól a történet, hogy Bajnai viszi tovább a liberális vonalat, Mesterházy meg, mondjuk, egy hagyományosabb, szocdem vonalat. Ez is ott van a történet mögött, de viszonylag jól leírhatóak azok a társadalmi mikrocsoportok, amelyek az egyik vagy másik jelölt mögött sorakoznak fel, és látható, hogy mennyire nem értik a másik fél ambícióit, szándékait. Messze nem olyan erős ez a választóvonal, mint a bal- és a jobboldal között, de létezik. Ráadásul ott vagyunk mi is, hogy leegyszerűsítsem, az Őszöd-pártiak. Ezzel az Őszöd-élménnyel pedig széles értelemben vitában van a másik két csoport. Röviden ennyit a fő okokról, gondolom a részletekről még úgyis szót ejtünk.

Pikó *A hagyományokat követve elsőként Radnóti Sándor kérdez.*

Radnóti Sándor Először is, ne felejtjük el: a Fidesz választási törvénye kényszeríti rá az ellenzéket, hogy az összefogást állítsa politikájának a középpontjába. Az egyfordulós választási törvénnyel ugyanis lényegében rendkívül leegyszerűsítette a politikai teret. Ez a helyzet nem normális, mert éppen most kellene megjelenítenünk a politikai alternatíváknak, opcióknak, hogy választani lehessen közülük. Ezért is nehéz kérdezni, mert kétpercenként változik a helyzet. Talán két héttel ezelőtt úgy nézett ki, hogy Mesterházy és Bajnai nem tud megegyezni a miniszterelnökségről. Akkor hárman voltatok az ATV-ben, és én már az előző kettőt hallgatva azt mondtam: finita la commedia. Egyetértettem veled, amikor lényegében ugyanezt kifejtetted. Ehhez képest nem tartottam rossznak a néhány nappal későbbi megoldást, amely lehetővé tette, hogy Bajnai eredeti programja kapjon újabb esélyt, tehát hogy megtalálja azokat a közép- és baloldali szavazókat, amelyeket és akik semmiképpen nem akarnak az MSZP mellé csatlakozni. A DK részvételének kérdése még nyitva volt, és súlyosan aggályosnak tartom, hogy erre nem találtatok az előzőhöz hasonlóan jó megoldást. Számomra úgy tűnik, hogy a jelenlegi álláspontod szerint a kérdés nincs lezárva, noha a másik oldalon lezárták. Nyolc hónap alatt még sok minden történhet, és megfordulhat a dolog, de mennyire látod ennek reális esélyét?

Gyurcsány Miközben a megállapodások elmaradásával versenyhelyzet jött létre az ellenzéki oldalon, azért az legyen világos, hogy mi egyébként a legfontosabb kérdésben egymás szövetségesei vagyunk. Ezért aztán nagyon mértéktartóan próbálok fogalmazni. Ám annyi talán megengedhető, hogy azt mondjam, ha mi többek között azért sem fogadjuk el Orbán országlását, mert önmagát azonosítja az ország egészének érdekeivel, akkor nem lehet elfogadni azt az ellenzéki magatartást sem, amely szerint a két másik párt azonosítja önmagát a teljes ellenzékkel. Úgy, hogy egyébként a két párt nem fedi le a teljes ellenzékét. Márpedig ez történt. Bajnai Gordon és Mesterházy Attila felosztotta egymás között az országot, lefedték a 106 egyéni választókerületet. Ebben a megállapodásban, amely egy fokkal kétségtelenül jobb, mint ha nem történt volna semmi, az elvi szempontok mellőzésével egyszerű hatalmi megfontolások érvényesülnek. Majd azt mondták mindenki másnak, aki még létezik az ellenzéki oldalon, hogy eszi, nem eszi, nem kap mást. Igazodjon hozzá, esetleg érje be morzsákkal. Itt nem önmagában az ajánlattal, hanem a mentalitással van baj. Egy alapvetően a hatalom kisajátítására építő kultúrát nem lehet az ellenzéki oldalon hasonló mentalitással leváltani. Ez a fő baj, és ez független attól, hogy kit mekkorának tekintünk. Ami a kérdésnek az egyszerűbb részét illeti, mármint hogy lesz-e, lehet-e még megállapodás, azt nem tudom. Az biztos, hogy nagyon erős kényszerek lesznek, hogy legyen. A lista valóban nem túl nagy probléma, ellenben az egyéni választókerületek kérdése már jócskán az. Ha a DK elindul 106 helyen, márpedig el fog indulni, és örült munkát fog beletenni a kampányba, akkor Bajnai és Mesterházy azzal fog szembesülni, hogy abból a 40-50 választókerületből, ahol lehetne nyerni, jó esetben csak ötben tud győzni. Azt gondolom, hogy Bajnai és Mesterházy kolléga jövő tavasszal azt fogja mondani, hogy ülünk le, és beszéljünk arról, hogyan nem indulunk egymással szemben. Ez a helyes magatartás. Én már holnap beszélnék erről, de láthatólag ők még nem. Bajnai, aki régóta, 26 éve a barátom, azt mondta, hogy ő tárgyalni nem tárgyal velem, de szívesen beszélget. Nehéz úgy egy pártszövetség tagjának lenni, hogy az egyik párttal nem is lehet hivatalosan tárgyalni. Hozzáteszem, hogy beszélgetni tényleg beszélgetünk. Az esetek többségében majdnem kizárólag Gordon jön el énhozzám kávézni, nehogy nyilvános helyen együtt lássanak bennünket. Bár lehet, hogy nem is ez az az ok, hanem, hogy Klára feleségem jó eszpresszót főz, ez csábítja hozzánk... Attila lényegében becsukta az ajtót az utolsó mondatával. Kértem, hogy ne csináljuk ezt. Mondjuk azt, hogy jó, most nem ment, majd még menni fog. Nyugodtan mondhatom, hogy a választások előtti utolsó, közjogilag még lehetséges napig lehet tárgyalni a DK-val, hogy akkor nézzük meg, hol nem indulunk egymással szemben. Azt gondolom, hogy a legalább nyerhető vagy billegő ötven-hatvan választókerületben azt fogja javasolni a kollégáknak, hogy akkor gyerünk, lépünk vissza kölcsönösen. Most szólok: ez nekik drágább üzlet lesz. A DK most beérte volna egy tisztességes, méltányos, visszafogott ajánlattal, ami messze a mért társadalmi reprezentációja alatt van. De velem föl akarták mosni a padlót. Zsarolni soha nem fogok, soha nem fogok többet kérni a DK-nak, mint ami az akkor mért támogatottságának az aránya, de akkor már azt kérni fogom. Annyira egyszerű a képlet szerintem, hogy meg lehet állapodni a végén.

Várhegyi Éva A Fidesz rendkívül populista gazdaságpolitikát folytat, ez nyilvánvaló. Úgy látom, hogy ha nem is az írott programokban, de a mindennapi politikai megnyilvánulásokban, megnyilatkozásokban ugyanez tetten érhető a demokratikus ellenzéki pártoknál, sajnálatos módon a DK-nál is. Az írott program leszögezi, hogy vissza akarják állítani a jogállamot, az államkapitalizmus helyett verseny piacot akarnak. A DK honlapján viszont fellelhetőek a párt tisztségviselőinek, politikusainak ennek ellentmondó nyilatkozatai is. Átnézve őket, hármat gyűjtöttem ki. Szembetűnő, hogy a DK soha nem lépett fel komolyabban az ágazati különadók, a bankadó és az ehhez hasonlók tárgyában. Még az írásos programjában is csak a tranzakciós illeték visszavonásáról van szó, meg arról, hogy az áfa, a fogyasztói árak és az árstabilitás biztosítva legyen, de a bankadóról és a többiről egy szó sincs. A másik kényes kérdés a munkahelyek védelme. Nyilván minden politikai erő számára fontos téma ez, a kérdés csak az, miben áll ez a védelem. Az utóbbi hónapban jött elő a Dunaferri ügye, ahol 1500

embert el akarnak bocsátani, ami ellen felemelte a szavát a DK is, annak ellenére, hogy a programjában leírja: vége az államkapitalizmusnak, legyen versenypiac. Varju László nyilatkozott oda, hogy tegyen valamit a kormány azért, hogy azt az 1500 főt ne bocsássák el a Dunaferriből. Ennél is szomorúbb számomra, hogy maga Bauer Tamás állt ki a Magyar Postánál esedékes elbocsátások ellen – 800-850 dolgozót akarnak leépíteni. Egy 35 ezer fős nagyvállalat esetében egyáltalán nem vagyok biztos benne, hogy a hatékonysági, versenypiaci feltételeknek ellentmondana, ha mondjuk 850 embertől megválna. A harmadik példám Gyurcsány Ferentől van, aki számomra meglepő módon a devizahiteles probléma megoldására javasolta, hogy törvénymódosítással tegyék lehetővé: az elszámolt devizának az alapkamatához kössék a már fennálló hiteleknek a mindenkori kamatát. Törvénymódosítással! Viszszamenőleges hatállyal? Polgári szerződést? Hogyan? Tehát az a kérdésem, hogy tényleg jó lenne, ha összefogna az ellenzék, de az is jó lenne, ha olyan étlapot tudnának kínálni, és ezt megértené a választópolgár is, amely gyökeresen eltér a Fidesztől, és nem csak abban, hogy jogállamot akarunk, meg alkotmányosságot.

Gyurcsány Nagy kár, hogy engem is megemlíttet, mert azzal akartam kezdeni, hogy kikkel vagyok én körülvéve. Hát azért nehéz egy pártot csinálni. Egyébként nálunk van egy ilyen beépített szereplő, aki az ön mostani szerepét mindennap ellátja. Bauer Tamás. De most ő sem használható, maga őt is letolta. Különben, ha van közöttünk párton belül vita, akkor ez az egyik legtipikusabb fajta. Nagyjából ugyanazt mondja a Tamás, amit most ön, hogy van egy világos gazdaságpolitikai vonalvezetésünk, és akkor jönnek az ügyeket naponta menedzselő pártpolitikusok és szakértők, akik állandóan eltévednek az erdőben, és hülyeséget beszélnek. Menjünk végig azért egyesével a kérdéseken. A Dunaferri-ügy, hát ezt a Varjut le fogom váltani! Azért tehetem meg, mert tegnap Dunaújvárosban voltam, és dacára annak, hogy azt kérték, azért óvatosan beszélek, nyíltan az álláspontunkat képviseltem: a Dunaferri hatékonysági problémáira nem az államosítás a válasz. Ez ma szalmaszálként jó kapaszkodó lehet a veszélybe került embereknek, de nem megoldás. Hozzátettem, hogy ott a Magyar Posta, ami állami tulajdonban van, és most küld el 850 embert. Az volt a válasz, ha maradok még fél órát, kilépnek a DK-ból, úgyhogy gyorsan befejeztem. Mindezzel együtt, lehet, hogy nem jól mondjuk az érveinket, lehet. A Magyar Posta kapcsán Tamás majd megvédi magát. A devizahiteles probléma ügyében nagy veszekedés van közöttünk. Bauer Tamás elmondhatná itt is a saját álláspontját, mert ő képviseli az egyik oldalt. Azt mondja, hogy ez baj, nagy baj, de majd a gazdaság megoldja. Nyilván nagyon leegyszerűsíttem, de ő tudja cizellálni, bár őszintén szólva az átlagember számára ezek a részletek már elvesznek a semmiben. Azt gondolom, hogyha van 560 ezer ember, akinek jelentős része ugyanabba a típusú örült bajba került, és van egy kormány, amely eddig végtörlesztéssel és hatalmas megtakarítással kimenekítette azokat, akik a legjobb helyzetben voltak, viszont a többség bajához meg szava sincs, akkor arra azért válaszolnunk kell. A mi oldalunkon erre még hajlandóságot sem érzek. Vagy az van, amit az MSZP mond, tehát hogy nagyjából rendben van, amit a kormány ebben az ügyben tesz, de még többet tessék segíteni, vagy majdnem semmit sem mondanak. Szerintem ebben az ügyben az államnak van dolga. Én ezért az ügyért némi felelősséget érzek. Nem vádolhatnak azzal, hogy szeretném ezt az Orbán nevű embert, de valóban az a helyzet, hogy végtelenül egyenlőtlen pozícióban, végtelenül egyenlőtlen informáltsággal rendelkező felek, bank és ügyfél úgy állapotott meg, hogy a kockázatok túlnyomó részét a hitelfelvevőkre hárították. Egyébként is: ha bajban van sok százezer ember, akkor nem mondhatjuk azt, hogy ez csak az ő problémájuk. Beavatkozunk Nagymarosnál is, ha kiönt a Duna, és azokat is megvédjük, akiknek nincs biztosításuk. Ez az egyik legsúlyosabb társadalmi probléma. Azzal szembesültem, hogy a zloty-svájci frank árfolyam és a forint-svájci frank árfolyam az utóbbi hónapokig lényegében párhuzamosan mozgott, Lengyelországban mégsem ugyanannyi a hitelállomány, mint nálunk. Azzal érték ezt el, hogy okosabb volt a szabályozás, és amikor megengedték a devizahitelezést, amit nálunk 2001-ben Orbánék indítottak el, akkor ott körültekintő

szabályozást alkottak, aminek a lényege, hogy aki devizában hitelez, az a devizára érvényes valamilyen irányadó kamatot kell hogy használja. Mi ezt nem tettük meg. Mi lett a következménye? Nálunk az átlagos hitelnek a törlesztőrészletei az elmúlt időszakban hatvan százalékkal növekedtek, míg a lengyeleknél hússzal. Válaszlehetőségek: „A” verzió: nem csinálunk semmit, rábízunk a szociális rendszerre, aki bedől, az kap egy kis segítyt, vagy elmehet Ócsára, de alapvetően ez a nem beavatkozó álláspont. „B” verzió: ultimátum a bankoknak, amivel Orbán összedönti a pénzügyi rendszert. A mai magyar bankrendszer összességében már veszteséges, a kormány a költségvetés érdekében kizsigereli a különadókkal, nem marad annyi pénzük, hogy ezt a problémát saját forrásból tudják kezelni. Most az a helyzet, hogy ha november elsejéig a bankok nem oldják meg a problémát, akkor ki fogják törni a nyakukat. Ehhez képest méltányos megoldás, amit én mondok, hogy tessék visszavenni egy kicsikét a brutális haszonból, de nem azt mondom, hogy ezt visszafelé is érvényesíteni kell.

Várhegyi Azt mondta, hogy törvénnyel kell megoldani.

Gyurcsány A meglévő szerződéseket kellene módosítani úgy, hogy az azután fizetendő részletekre már alkalmazni lehessen. Azokat a részleteket, amelyeket már eddig kifizettek, a javaslat nem érintené.

Várhegyi Nekem nem a technikai megoldással van problémám, hanem azzal, ha törvénnyel visszamenőleges hatállyal tennének rendet úgy, hogy generálisan módosítunk ezzel polgárjogi szerződéseket.

Gyurcsány Ha Molnár Csaba itt lenne, akkor elmondaná azt a nagyon hosszú, már a rendszerváltozás utáni, Sólyom-féle Alkotmánybíróság több határozatában is testet öltő érvényes jogelvet, hogy a szerződéses szabadságot a törvényhozás korlátozhatja, minthogy korlátozza is, például akkor, amikor azt mondja, hogy bizonyos szerződéses kikötések semmiek, bizonyos szerződéseket csak ügyvédi ellenjegyzéssel lehet létrehozni. De szó sincs visszaható hatályról.

Fleck Zoltán Nagy a csábítás, hogy Évához kapcsolódjak, de ezt nem teszem, mert az, hogy hogyan lehet majd a jogállamot visszaállítani, elvinné az egész estét. Sokkal személyesebb kérdést tennék fel, egyetértve azzal, amit az elején mondtál arról a kulturális, mentális, civilizációs, társadalmi problémáról, amelynek következtében az ellenzéki oldalon is hiányos a társadalomkép, hiányzik a közösségteremtés, hiányoznak az integrációs technikák. Ehhez kapcsolódna a DK és a Gyurcsány Ferenc volt miniszterelnök személyes politikusi jövőképre vonatkozó kérdés. Gondolkodtok-e azon, hogy ami most történik, mondjuk a választásokig, az mennyiben örli fel a pártot, téged személyesen, van-e arra nézve stratégia, hogy egy ilyen turbulens helyzetben arra a jövőre is gondolni kell, ami alig-alig kiszámítható? Jó volna, ha annak az úrnek a betöltésénél, ami a 2010-es évek végén, a 2020-as évek elején előáll, te és a DK is a pályán lenne, feladatot kapna. Ez sok mindent jelent, társadalomképet, pártépítést, pártfinanszírozást. Az idő nem kedvez a hosszú távú tervezésnek, de mégis, van erre egyáltalán energiátok?

Gyurcsány Ha nem lennék Zolival viszonylag jóban, akkor azt gondolnám, hogy udvariasan arra biztat, húzzak el, és őrizzem meg magam a jövőnek. De miután jóban vagyunk, ezt nem gondolom. Ha őszinte akarok lenni, nincs jó válaszom a kérdésre. Azt gondolom, hogy amit mi képviselünk, annak Magyarországon nagyon-nagyon sokáig nem lesz többsége. Ez így felszabadító erő is, hiszen az ember azt mondhatja, amit gondol. A programunknak tíz és húsz százalék közötti támogatottsága lehet. Én egy nagy kísérletbe belebuktam, az is egy

polgárosodást támogató program volt 2006-ban. Sok oknál fogva ellenállt az ország. Voltak saját hibáim, félreértéseim is, és voltak tőlem független tényezők. Mi ezt az ügyet fogjuk végigvinni, és fantasztikus nem azzal a teherrel politizálni, hogy egy győzelemre esélyes tömegpártot vezetsz, ezért ezernyi kompromisszumot kell kötnöd, mert hát két és fél millió embert kell kiszolgálni. Ugyanakkor van egy egyszerű kényszer: ha a DK nincs bent a parlamentben 2014-ben, akkor, azt hiszem, nem éri meg 2018-at. Egyszerű dolgot fogok mondani, és nem beszélek az aktivisták lelkéről, mozgósíthatóságról. Mi egy évben kereken százmillió forintból gazdálkodunk. Ebből hatvanmillió a tíz parlamenti képviselőnek hivatalosan járó költségvetési támogatás, amit összeadunk, harmincmillió a tagdíj, mert nálunk sok tagdíjat fizetnek, és tízmillió forintot kapunk egy-kétszázézesres vagy milliós tételenként, hivatalosan bevallva, közlönyben nyilvánosságra hozva. Anélkül, hogy frakciója lenne, országos pártot így nem lehet fenntartani. Persze, magunk között szólva, ha mi bent vagyunk a parlamentben, akkor 2018-ra nincs domináns baloldali nagy párt, hanem nagyjából két-három balközép párt lesz. Miért akarják nagyon sokan, Bajnai, Mesterházy is, hogy nemcsak a párt, de én magam se legyek ott semmiképpen? Mert ez a vita nem 2014-ről, hanem 2014 utánról szól. Hogy ne kelljen azzal a versennyel szembenézni Bajnainak és Mesterházyinak, amit én fogok 2014 után jelenteni frakcióvezetőként.

Iványi Gábor Miközben idefele jöttem, Ézsaiás próféta könyvének az eleje jutott eszembe. Mindjárt az első fejezet elején olvasható, hogy „minden fej beteg és minden szív erőtlen, csupa seb minden”. Így látja korát, de kiutat is mutat: „tanuljatok jót tenni.” Forduljatok azok felé a társadalmi problémák felé, amelyek a társadalom nagyobbik felét érintik igazán. Én úgy látom, hogy Orbán semmiféle olyan gazdasági programmal nem terhelte a választókat, amit egyébként a többség olyan nagyon nem is ért, hanem nagyon egyszerű szavakat fogalmazott meg. Az erős középosztályhoz beszélt, amely vagy volt, vagy nem, de kijelölte mint a gazdaság motorját, és meg is hálálta az ő támogatását. Amikor azt látta, hogy akik nagyon nagy nyomorúságban vannak, túlságosan is elégedetlenek a kormányzással, mindig kitalált valami hangzatos dolgot. Mondok példát: amikor a földeket elkezdte elvenni, akkor azt, hogy lakótelepek mellett, virágcserepben kell zöldséget termesztetni. Milyen jó közösségépítő dolog, mondták, és az embereknek tetszett az ötlet, nem gondolkodtak azon, hogy közben meg elvették a földeket. Vagy amikor a dohányboltok elvételére került sor, akkor megjelent a kéményseprői díjak csökkentésével. A beteg fejek, erőtlen lelkek és sebzett szívek tulajdonosai nagyon is hegyes füllel hallgatják és figyelik, hogy mi hangzik el a kampányban. Van-e valami olyan mondanivalótok, ami meg is ül, amit az emberek nem tolnak félre azzal, hogy nem értek a gazdasághoz, akár egy ilyen mondat, hogy olcsóbb lesz a kéményseprői díj. Nem tudom, mi az az egy mondat, amire az emberek felkapják a fejüket, és milyen eszközzel tudnátok ezt elmondani, hiszen a tömegkommunikációnak még hozzánk közeli részében is a fontolva bátrak kezdenek inkább megszólalni. Tehát, ha az ország, főleg vidéken, kizárólag az M1-ből tájékozódik, milyen eszközökkel lehet elmondani az embereknek azt a gondolatot, amire úgy érzik a szegények és félénkek, hogy érdemes most erőt befektetni, segíteni a változásban, egy új világ elindításában?

Gyurcsány Ma nagykövetekkel ebédeltem, és azt kérdezte a finn nagykövet: nyilván önnek még támogatókra van szüksége, mit fog ígérni a választóknak, ami népszerű? Azt mondtam neki, hogy a mi legerősebb populizmusunk az lesz, hogy egyáltalán nem leszünk populisták. Mi pénzt lényegében nem fogunk ígérni ebben a kampányban, mert nincsen miből. Nem tudjuk, milyen helyzetben van az ország, én nem tudom, hogy valaki átlátja-e a költségvetést. De azt gondolom, ők se nagyon láthatják át, mert sokadszor módosítják, és sokadszor vezetnek be évközben sok adót, hogy egyensúlyban tartsák. Én a 2006-os leckét úgy tanultam meg, hogy azt szabad nagyjából mondani, amit meg tudunk csinálni. Ráadásul, miután kiélezett politikai küzdelemre számítok győzelem esetén is, a mi választóink, ha csalódnak bennünk, gyorsan ott fognak bennünket hagyni, és ha nem erős a mi háttérünk, Orbán meg fog minket ölni 2018 előtt. Ezért viszonylag kevés az

ígéret. De a végén lesz két-három nagyon fontos mondásunk. A legnehezebb helyzetben lévőknek, akiknek járok a nyomorúságos hajlékaiban, azt szoktam mondani, hogy tisztességgel nem tudok mást ígérni, mint a kormányzás lelegejére picike gesztust. Többet nem szabad. Csak akkorát, amivel azt üzenjük, hogy értjük a problémákat, nem vagyunk érzéketlenek, de a költségvetés nem lesz abban a helyzetben, hogy megoldja a most már legalább másfél millió nagyon szegény, napi megélhetéssel küzdő ember összes problémáját. Lehet üzeni kis szimbolikus gesztussal, alig látható, kevés pénzzel. A 27 ezer forintot föl lehet emelni 29-re, attól nem dől össze a gazdaság, de ettől nem leszünk sokkal gazdagabbak. Azt lehet üzeni, hogy van egy kormány, amely legalább hallja, hogy szegény vagy, hogy nyomorult vagy, hogy másképp kell csinálni a szociális ellátást, gondozást, úgy, hogy ne tekintse bűnnek a szegénységet. Mi 400 ezer emberhez jutunk el a magyar médián keresztül. Ugyanazt a választókört fedi le lényegében az ATV, a Klubrádió, a Népszabadság, a Népszava, a 168 Óra és a többiek, gyakorlatilag a választók öt százalékának beszélünk. Ennek a politikailag aktív, balliberális 400 ezres szavazótábornak lényegében miénk, a DK-é a harmada.

Pikó *Most csökkenhet a médiabefolyásotok a sajtó ezen részében amiatt, hogy nem jött létre teljes ellenzéki együttműködés, míg a jobboldali sajtóban, amely érdekelt lesz a diabolikus Gyurcsány-kép fenntartásában, sokkal többet foglalkoznak majd veletek.*

Gyurcsány Ha ezen a Kossuth rádió műsorait értjük, az nekünk nem baj. A Kossuth rádióval általában lehet együttműködni, a köztelevízió legtöbb politikai műsorával szemben ott nem olyan erősek a preconcepciók. A kultikus véleményvezérek, mondjuk az ATV Újságíróklubjában ülök, eddig sem nagyon szerettek engem. Havas Henrik csinálja az ATV Voks című műsorát. Ő ugyan hív engem, de én vele nem ülök le, mert van olyan, hogy az ember valakivel már nem ül le. Igen, a baloldal egy része is eltakarítandó személynek lát, közülük azok, akik a médiában dolgoznak vagy elemzők, nyilván nem fogják véka alá rejteni az álláspontjukat, de ez nem baj. Őszintén szólva, az utóbbi hat évben csak ellenszélben politizálok. Már megszoktam. Viszont azt is gondolom, hogy a választás előtti utolsó két-három hónapban sok minden meg fog változni. Elkezdnek az emberek politikával foglalkozni. Az RTL Klub híradója ma már ad politikát nemcsak a kettős, hanem az első csatornán is. Ki fogják nyitni a politikai műsoraikat a kereskedelmi tévék, és nyitottabb lesz a választó is, nem lesz olyan szűk a tér, mint most. Nagyon fontos a helyi sajtó. Nemcsak azért megyek el vidékre, mert tapasztalatot akarok szerezni, hanem azért is, mert ha én Kaposváron vagyok, akkor a Somogyi Hírlap nagy cikket közöl, a Somogy TV-ben húsz percig lehet beszélni, és a környék három rádiójában is lemehet egy-egy interjú.

Pikó *Jöjjön a második kör, Radnóti Sándor kezdi.*

Radnóti Néhány hónappal ezelőtt tartottál beszédet, amelyben egyrészt meghatároztad saját történelmi helyedet, másrészt pedig ezt mozgósításra használtad fel. Ennek folytatása, amikor Őszöd pártjának nevezted a pártodat, és látom a nyilatkozataidban, hogy ez egyre erősebb és egyre gyakoribb mondatod. A kérdésem az, hogy jó-e ez, helyes-e ez. Nem pragmatikus okokból kérdezem, hiszen a karaktergyilkosságnak épp ez volt az alapja, hanem most magáról az őszödi beszédről beszélek, amely nagyon jó beszéd, de amelynek azonban volt két sebe. Az egyik seb az volt, hogy a konkrét funkciója a rémes pártod meggyőzése volt, tehát az, hogy ez zártkörű beszéd volt, amely kitudódott, és nem nyilvános beszéd. A másik sebe pedig, hogy noha az egyik legfőbb mondanivalód az volt, hogy addig állok rendelkezésre, amíg reformokat tudok csinálni, de nem csak addig álltam rendelkezésre. Pedig a 2008-as népszavazás után világossá vált,

hogy a reformokat nem tudod folytatni.

Gyurcsány Egyetértek, akkor kellett volna lemondani. Hozzáteszem, a lemondás szándékán túl, a lemondásról szóló tárgyalást is megejtettem a szocialista párt elnökségével, rendkívüli kongresszus összehívását is kezdeményeztem, amit leszavaztak. De ettől még a felelősség az enyém. Azt gondolom, 2006-ban nem szabadott lemondani, 2008-ban, a referendum után meg le kellett volna mondani. Azt hiszem, hogy engedtem magam meggyőzni, kerestem magamnak egy morális kibúvót, hogy én megtettem, amit meg kell tenni, ezek leszavaztak, hát akkor maradunk.

Várhegyi Kapcsolódnék Iványi Gáborhoz, hogy valamit kínálni kell majd az embereknek. Nyilvánvaló, hogy itt a Fidesz fogja meghatározni a tematikát, és az már most látszik, hogy a rezsicsökkentés lesz a fő irány. Ebben az ügyben a demokratikus ellenzéki pártok közül a DK a legvisszafogottabb, csak az a baj, hogy azzal, amit helyesen mond, nem lehet kampányolni. Mert igen, a rezsicsökkentés a hátrányos helyzetűeknek rossz, és a jómódúaknak adja a legtöbbet, de ha a DK elveti a rezsicsökkentést, akkor ugyan nem ad többet a gazdagoknak, viszont elveszi a szegényektől azt a tíz százalékot is.

Gyurcsány A kampány első nagy versenyét azt dönti el, hogy ki tematizál, ki tudja a saját témáit a középpontba helyezni. Szerintem a rezsicsökkentés ügyét nem lehet megnyerni, végképp nem kampányban. Szerintem el kell mondani, hogy mit gondolunk róla, de rosszul tennék, ha azt gondolnánk, hogy mi a Fidesz rezsicsökkentési politikájának a kritikájával kell hogy kampányoljunk. Abban talán nincs a DK-n belül vita, hogy bizonyos természetes monopóliumok esetén – és jellemzően bizonyos lakossági szolgáltatásoknál ezek szükségszerűen kialakulnak – a fogyasztó nem tud szabadon választani szolgáltatót, ezért az államnak okszerűen van árszabályozó funkciója. Ez az árszabályozás lehet valamilyen költség plusz nyereség képlettel leírható, lehet egyedi ármegállapításos, folyamatos vitával, és lehetnek nyilván vegyes megoldások. Mi egyszer alkalmaztunk szociális tarifát, a lényege az volt, hogy az első elfogyasztott két köbméter gáz olcsóbb, mint a századik. Én értelmesnek gondolom az ehhez való visszatérést, nem biztos, hogy meg tudjuk oldani, mert ha ilyen ütemben folytatják a rezsicsökkentést, hogy egy miatyánk, egy rezsicsökkentés, egy Üdvözlégy Mária, egy devizahiteles-mentés, akkor 2015-ben a közszolgáltató cégek jelentős része jobb esetben az összedőlés határán lesz, rosszabb esetben pedig az állam kezébe fogják magukat visszasírni. Azt, hogy miből venné meg az állam, nem tudom. Én elsősorban szociálistarifa-párti vagyok, fogyasztástól függő progresszív árrendszert csinálnék. De mi nem ezeket a témákat fogjuk mondani, azt gondolom. Hadd mondjak egyet: örült bajban vannak, akik ötven környékén elveszítik az állásukat, gyorsan kihullanak mindenfajta rendszerből, a nyugdíj meg még igen messze van. Nagyon szeretném, ha a következő négy évben az egyéni nyugdíjszámlák rendszerét meg tudnánk alkotni az állami nyugdíjbiztosítás keretén belül, és legalább részlegesen be tudnánk vezetni a svéd modellt. Ott az állam nullát kompenzál, teljesen, mindig a befizetéshez kell arányítani a kifizetéseket. Nem tudom, hogy ezt be lehet-e egyből vezetni, vagy csak fokozatosan. Én eltörölném a nyugdíjkorhatárt, persze örült malusszal. Kapod minden évben az értesítést, hogy mennyit fizettél be, és bárki elmehet negyvenéves korában is nyugdíjba, de ha addig csak annyit fizetett be, hogy 8300 forintba jön ki a pénze, akkor annyit fog kapni. Ez megtanítja a polgárt, hogy muszáj fizetnie a tb-t, mert különben nem lesz sohasem nyugdíja. A másik oldalon persze nagyobb a szabadsága is, miután az az ő befizetése, engednem kell vele szabadon rendelkezni. Ez nekünk nem kerül pénzbe, miközben azt hiszem, hogy a gondolat legalábbis versenyképes. A saját gondolatainkkal és nem a Fidesz gondolataival kell kampányolni. Abban a percben győztek, amikor ők diktálják a témát. Ezt kell elkerülni. Ehhez nagyon erős állítások

kellenek, mert különben a kutyát sem fogjuk érdekelni.

Fleck Tudnál-e mondani olyan hibát, tévedést, bajt a politikusi múltadból, amely a jelen fényében a legjobban bosszant?

Gyurcsány Hányat mondhatok?

Fleck A legfontosabbat.

Gyurcsány Az alaphiba a miniszterelnökség elvállalása volt. Két okból: nem lehet az ember jó miniszterelnök, ha nem elég bölcs. Bennem volt erő, meg azt gondolom, volt koncepció is, de nem volt elegendő politikai, emberi bölcsességem, nem is lehetett. Nem voltam régóta politikus, nem voltam ellenzékben sokat, nem voltam kormányban elég sokat, nem kaptam elegendő pofont, nem volt elég sok történet körülöttem, amiből tanultam volna, ha úgy tetszik, nem voltam elegendően érett. Ez a személyes része a dolognak, de hát a ragadozónak nagyon nehéz azt mondani, hogy legyen vegetáriánus legalább pár napra. Én meg ott egyfajta politikai animalként viselkedtem, de hát lehet, hogy az is vagyok. A másik bonyolultabb. Nem szabadott volna egyetlen percre sem elhinnem, hogy én a szocialista párt élén tudok jó miniszterelnök lenni azzal a programmal, amiben hittem. Nem azért, mert a szocialista párt rossz párt. Van róla véleményem, de nem fogom bántani. Más, mint én, ez biztos. Más a kultúrája, a mentalitása, a küzdésmódja, de nem ők a hibásak. Én kértem meg a kezüket, ők mást akartak eleve választani, egy hozzájuk kultúrában jobban illő miniszterelnök-jelöltet, Kiss Pétert, aki nagyon beteg, úgyhogy kívánjunk neki innen gyógyulást. Én erőszakoskodtam kérőként. El is nyertem a leányzónak a kezét, aztán a végén kiderült, hogy mi két külön világ vagyunk, de akkor már jött a gyerek, úgyhogy muszáj volt együtt maradnunk. Szerintem ez a két legnagyobb tévedés. Aztán, ha még egyet mondhatok: 2006-ban, amikor nagyon erős voltam, politikai pályám csúcsán voltam, vesztés helyzetből kampányt nyertünk, elhittem magamnak, hogy én el tudom magyarázni az országnak, amit csinálni kell. És egy percig sem jutott eszembe: nem lesz elegendő, hogy én adok három nyilatkozatot, hogy itt most jön két nehéz év. Nem erre számítottak, hisz én voltam kormányon az előző másfél évben is, akkor hogy a csudában van most ez? Ez politikai-stratégiai értelemben nem volt kitalálva. Tartalmilag igazunk volt, de éppen az önhittség miatt vesztettünk. Végtelenül nem értettem akkor azt, hogy az olyan politikai fordulatot, amit 2006-ban megcsináltunk, ennél sokkal gondosabban kell előkészíteni. A legutolsó: félreértettük Őszödöt. Addigra már annyi botrányon voltam túl, hogy azt gondoltam, ha eddig minden botrányt túléltem, ez is három napig fog tartani. Azt, hogy ez nagy, emblemikus ügy, karakterképző erő lesz, amely évekre befolyásolni fog mindent, sem én, sem a kollégáim nem látták. Azok a szakpolitikai ügyek, amelyeket csináltunk a felsőoktatásban, egészségügyben, a konvergenciaprogram, amellyel egyensúlyhoz közeli állapotba hoztuk a gazdaságot, jól működtek. Akkor nem voltam érett, de volt ambícióm meg hatalmam. Most már kicsit érettebb vagyok, de nincs ambícióm és nincsen hatalmam. Ilyen az élet!

Iványi Hogyan látod az egyházak szerepét, lehetőségét, van-e egyáltalán valamilyen üzeneted nekik?

Gyurcsány Az istenhitet nagy ajándéknak gondolom. Emberek sokasága számára teszi teljesebbé az életet. Boldogabbak, magabiztosabbak tőle. De azt gondolom, hogy nekünk ehhez nincs közünk. Nagy ajándék a zsidó Jézus története, és hát miután ez a keresztény kultúra alapja, azt gondolom, hogy becsülni kell. Ugyanakkor én a politikai célokra használt klerikalizmust élesen elvettem, vele szemben állok. A lelkek és az üdvösség szolgálata nem keverhető össze a politikai hatalom pilléréként történő öndefiniálással. Orbán

nagyon tudatosan épít elsősorban a történelmi keresztény egyházak tömegbefolyásoló erejére, ezért cserében folyik egyfajta erőszakos evangelizáció, miközben azt látom, hogy egyházaink jelentős része végtelenül érzéketlen a legsúlyosabb társadalmi gondok iránt. Nem az elesetteh próbál szólni, hanem a gazdaghoz, a hatalmashoz próbál törleszkedni. Az iskoláiban válogat a gyerekek közül, mégpedig a nehezebb sorsú gyerekek kárára, a jobb sorsú gyerekek javára. Amit tesznek és képviselnek – bár minden bizonnyal nem én vagyok hivatott megítélni őket –, élesen szemben áll a jézusi tanítások sokaságával. Ezért egészen biztosan felmondanám a vatikáni szerződést, és nem kötnék újat. Bátorítani kell az egyházakat, hogy jobban köztünk éljenek, és azokkal a gondokkal próbáljanak ők is küzdeni, ami millióknak a gondja. Én erről fogok beszélni a kampányban. Azokon a településeken, ahol csak egyetlen iskola van, azt visszavenném állami, önkormányzati fenntartásba. Sérti az állampolgároknek a világnézeti semleges oktatáshoz fűződő jogait, hogy az egyetlen iskola egyházi fenntartásba kerül. Ezt nem szabad megengedni. Ahol kettő van, ott már rendben van. Nincs rendben, hogy azon az egyetlen településen, ahol a Hit Gyülekezete működteti az egy szem iskolát, most sok százmillió forintért építenek mellé egy államit, mert a Hit Gyülekezete által fenntartott iskola sérti a gyerekeknek a jogát. Hogyha az iskolát a katolikusok tartják fent, netalán a reformátusok, akkor az teljesen rendben van. Ennél szemforgatóbb politikát keveset láttam. Nincs rendben természetesen a hitoktatás, és különösen nincs az erkölcsoktatás. Lehet segíteni az egyházakat, aki hittant akar oktatni, tehesse akár az iskolában délután, nem kell a templomba üldözni őket. Teljesen önkéntes alapon bárki járathatja oda a gyereket.

Pikó Köszönöm. Desszert gyanánt jönnének a hallgatóság kérdései. Mindenkit arra biztatnék, hogy röviden fogalmazza meg a mondandóját, hogy minél többen szóhoz jussanak.

Bozóki András Szerinted miért nem támadja Mesterházyt a jobboldal?

Gyurcsány Eddig még nem látott benne olyan kihívót, akire érdemes energiát pazarolni. Azzal a megállapodással, amit a szocialisták kötöttek az E14-gyel, lényegében az a helyzet állt elő, hogy vagy Mesterházy lesz a következő miniszterelnök, vagy Orbán. Nincs más opció, Bajnai Gordon elegánsan visszavonult. Most már lassan nem kell majd Gordonnal foglalkozni, ezt nyilván megértette a Fidesz is. El fog dőlni, lát-e annyira esélyes kihívót Mesterházyban, hogy már másra nem kell lőnie, érdemes csak vele foglalkozni. Egyébként azokat az összeesküvés-elméleteket én nem osztom, amelyek ennél bonyolultabb okokat keresnek: nem is akar nyerni, akar nyerni, nagyon akar nyerni, van valami alku a háttérben, zsarolják őt valamivel... Szerintem semmi ilyesmi nincs. Ahogyan mi is elhittük Bajnai színre lépésekor, hogy ő lehet a megoldás, hát a Fidesz is elhitte egy ideig. Ma már úgy látom, hogy ő nem lesz megoldás. És most bele fognak nézni a kristálygömbbe, hogy mennyi energiát kell fordítani Mesterházyra. Meglátjuk.

Kende Péter Van-e ebben az országban egy olyan többség, amely meg akar szabadulni Orbán Viktortól?

Gyurcsány Vannak pontos adataink. A mért és nyilvános adatok szerint 53-56 százalék szeretné, ha menne a kormány és 30-33, hogy maradna. Egyik kollégánk 1993-ig visszamenőleg végignézte, hogyan alakult a kormány, maradását és távozását igénylőknek a száma és aránya, és mi lett a választásokkor a kormánynak a sorsa. Soha nem tudott még maradni kormány, ha a választóknak több mint a fele a távozását követelte, és ilyen nagy különbség volt a maradást és a távozást támogatók között, mint most. Ez jelenleg több mint húsz százalék.

Azt mondja a kollégám, hogy egy ilyen kormány nem tud nyerni. Nem mi fogunk nyerni, mondja ő, hanem a Fidesz fog veszíteni. Egészen biztos vagyok abban, hogy a bizonytalanok sokaságában tömegesen vannak ellenzéki pártszavazók, sőt a kutatásokban önmagukat Fidesz-szavazóként meghatározók között is nagyon sok az ellenzék támogatója. Készítettünk egy 550 ezer fős, nagy telefonos kampányt. Az én hangommal addig telefonáltunk, amíg 550 ezren fel nem vették a kagylót. Egy percben elmondtam, hogy én vagyok a Gyurcsány Ferenc, én vezetem a DK-t, mi a DK, s arra kérem, hogy támogasson engem meg a pártot, és ha még azzal is egyetért, hogy megőrizhessük a telefonszámát meg a nevét, és kezeljük az adatait, akkor nyomja meg a 2-es gombot. Mit gondolnak, az 550 ezerből hányan nyomták meg a 2-es gombot? Tizennégy százalék! Nem pártszimpátiát kértem, hanem annál többet. Azt kértem, hadd menjek hozzá vissza – bármikor. Ahol elindulunk önkormányzatban, ott két számjegyű támogatást kapunk. A kormányt váltani akaró sokaság egy része ma rejtőzik, ez biztos. Ez nagyobb, mint a 2002-es hét-nyolc százalékos különbség, mert ma sokkal pocsékabb az élet. A bizonytalanok nagy része egyikünket sem tartja kívánatosnak az ellenzéki oldalon, de ennek az örült, hisztérikus – mert az lesz – kampánynak a végén magas választási részvétel lesz. A többség el fog menni szavazni. Meg lehet a Fideszt verni.

Agárdi Péter Az a több százezres kör, amelyről nem tudjuk, hová fog szavazni, nagymértékben fiatalokból áll, és van egy több százezres, félig-meddig emigrált, jórészt fiatal társadalom, amelynek az alapmondatát fogalmazta meg az Alföldi-féle István, a király: „unom a politikát”. Ami félreértés, nem unják, hanem utálják. Van-e valamilyen elképzelésed, hogy ezt a kört hogyan lehet legalább valamennyire fölszabadítani, hogy ne utálja a politikát, hanem tekintse a sajátjának?

Gyurcsány Mi nem tudjuk őket megnyerni. Nagy bajunk, hogy azok a hiteles véleményvezérek, mint amilyen Alföldi Róbert is, kifejezetten távol tartják magukat a közéleti szerepvállalástól. Nem mi vagyunk a hitelesek ezeknek a fiataloknak a szemében. A liberális, szabadelvű, baloldali emberek közül végtelenül kevesen vállalnak szerepet. A pa-dő-dős lányok fel mernek jönni a színpadra, van egy-két színész is, Vágó Pista szerepet vállal, ő mégiscsak egy médiaszemélyiség. A többség idegenkedik ettől. A mi kultúránk e tekintetben sokkal szégyenlősebb, az autonómiát, a függetlenséget jobban hangsúlyozó kultúra. Őszintén szólva, fogalmam sincs, hogy mit tehetnék ez ellen.

Heller Ágnes Három kérdésem van. Először: említette, hogy a többség kormányváltást akar. Egyetértek, de ebben a többségben bent van a Jobbik is, amely főként a fiatalok körében erős, és erről ma még nem esett szó. Hogyan tudja őket megszólítani? Másodszor: hogyan tud közösségeket alkotni a választás előtt, hogy az emberek úgy érezzék, a kormányváltás az ő művük volt, ők akarták, ők csinálták, nem pedig fölülről jött. Harmadszor: milyen elképzelése van, hogy az orvosok Magyarországon maradjanak? Hogy a fiatalok ne hagyják el az országot, aki pedig elhagyta, jöjjön haza. Mert ha az értelmiség elmegy, akkor csinálhat a politikus bármit, nem lesz eredménye.

Gyurcsány Az elsőre: miközben ösztönös, őszinte és igaz reakciónk a félelem az újnácik megerősödésétől, muszáj azt mondanom, hogy egyetlenegy kutatást sem ismerek, ami azt mutatná, hogy 2010 óta a Jobbik el tudta volna hagyni ezt az összes választó közötti hét-kilenc százalékos támogatottságot. Ezzel nem lebecsülni akarom a Jobbikot, csak azt mondom, hogy egyelőre nem látszik a megerősödése. A választási rendszer olyan, hogy alapvetően kétpárti struktúrát szeretne hosszú távon kialakítani. Az első két helyezettet nagyon jutalmazza, a harmadiktól lefelé pedig arányosan elvesz parlamenti helyeket. Aki relatíve megnyeri a választást, akinek relatív többsége van, és első, annak minden bizonnyal abszolút többsége is van. Azt hiszem, csak elméletileg tud előállni olyan szituáció, hogy felvetődjön a Fidesz–

Jobbik-koalíció. Második kérdésére: a politikai pártok nehezen tudnak saját körükön kívül közösségeket szervezni. A pártoknak persze van mozgalmi karakterük, de van erős hatalmi és professzionális szakmai karakterük is. A mi közösségeink élnek, mozognak. Én nem tudom, hogy a biztatáson, a támogatáson, a szabadság igénylésén túl milyen politikai eszközökkel, hogyan lehet arra ösztökélni az embereket, hogy szervezzék az életüket, szervezzenek közösségeket, találjanak egymásra, legyenek közös ügyeik. Ennek nálunk nagyon nincs hagyománya. A harmadik kérdésére azt tudom mondani, hogy ha általában értelmiségiként tesszük fel, akkor nem tudok válaszolni. Konkrétan az orvosokra vonatkozóan az mondom, hogy továbbra is „vizitdíjpárti” vagyok. Az utóbbi három évben kivettek az egészségügyből nagyjából 200-250 milliárd forintot. A költségvetésből ma már nem lehet megfizetni az orvosokat. Ha itthon akarjuk tartani őket, akkor nekünk, betegeknek is hozzá kell járulnunk valamilyen módon a fizetésükhöz. Nem biztos, hogy vizitdíjjal. Lehet, hogy kötelező biztosítással és a társadalombiztosítási szolgáltatások limitálásával, világos definiálásával. A balatonfüredi szívkórházban voltam, és megkérdeztem a szakvizsgával ugyan még nem rendelkező, de már heti több ügyeletet vállaló, aznap is éppen ügyeletes orvost, mennyit keres nyolc ügyelettel: 120 ezer forintot. Ausztriában a hasonló kezdő orvos 3000 eurót visz haza. Őrült nagy csábítás ez. Nem kell nekünk ezzel versenyezni, de ha itt nincs normális megélhetés, 200-300-400 ezer forint, akkor nem fognak maradni. Mi csak az oktatásra, tudományra, kultúrára, művészetre ígérünk több pénzt. A pedagóguspályát kell a legkívánatosabbá tenni a közszférában, hogy a középiskolások legjobbjai akarjanak oda menni, ne pedig a közepesek. Ehhez igen-igen sokat kell tenni. Akik már elmentek, nem tudnak hazajönni. Nincs hová, nincs munka. Akkor fognak hazajönni, ha nagy-nagy nehézségek árán itt újra működő gazdaság lesz. Ahhoz, hogy lényegében több munkahely legyen, három-négy százalékkal kellene folyamatosan növekedni. Ettől nagyon messze vagyunk, 16 százalék alatti már a beruházási ráta. Ebből nem lesz három év múlva sem négyszázalékos gazdasági növekedés, és amíg nincs, nincs új munkahely sem. Komoly bajban vagyunk, nem lesz tartós reálbér-növekedés, mert a reálbér-növekedés most abból van, hogy mesterségesen lenyomták az inflációt. Ki fognak futni ezek a hatások, és nincs fogyasztásbővülés, mert a mostani többlet-reáljövedelem vagy tartalékba, vagy törlesztésre megy, nem fogyasztásra. Még a belföldi fogyasztás sem húzza az országot. Az európai konjunktúra pedig várat magára. Ezért egyelőre meg kell azzal békélnünk, hogy a legjobbak elmennek külföldre. Ez tragédia az országnak.

Mihályi Péter Nem állom meg, hogy az egészségügyre ne mondjak fél mondatot. Az orvosok itthon tartásának, pontosan azon okok miatt, amiket említettél, nincs más reális megoldása: az egészségügy legnagyobb részét privatizálni kell. Analógiaként mondanám, az ügyvédek, a jogászok problémáját sem az állam oldotta meg azzal, hogy megfizette őket. De nem erről akarok kérdezni. Szerinted februárban vagy márciusban lehet újra tárgyalni az ellenzéki együttműködésről? Addig is lesznek közvélemény-kutatások, ha ti visszaestek, vagy nem növekedtek, akkor a másik kettő triumfál, ha viszont ők csökkennek, és ti növekedtek, akkor akár előbb is ki lehet nyitni a kérdést. Mit gondolsz erről?

Gyurcsány A válaszom az egész folyamatra értelmezhető, nemcsak a következő hónapokra. Szerintem három alapforgatókönyv van. Ha a Fidesz beláthatatlan távolságra elhúz az ellenzéki pártoktól, akkor meg fog szünni az összefogás narratívája. Úgyis elbuktunk, nyugodtan lehet külön szórakozni, aztán majd a választások után a fejünket veszik. Ha szűk a különbség, és most mindegy, hogy melyik irányba, kettő-három-négy százalék, akkor a kis pártokon lesz nyomás, hogy adják föl a pozíciójukat, de ha a DK eközben növeli a támogatottságát, akkor a nagyobbakon lesz nyomás: ti ostobák, hát be kell venni őket is. Úgy látszik most, hogy a két nagyobbik párt az elmúlt hónappal inkább veszített. Nyilván azt remélem, hogy képesek leszünk bizonyítani nemcsak a választásokon, hanem már azt megelőzően is, hogy a

Demokratikus Koalíció stabil parlamenti párt lesz.

Bauer Tamás Muszáj reagálnom arra, amit Várhegyi Éva mondott. Azt gondolom, hogy az összes észrevételében igaza van. Kivéve egyet. A DK programjában ugyanis le van írva, hogy a különadókat előre meghatározott menetrend szerint, de ki kell vezetni. Ezt sem a szocialista párt, sem az Együtt–PM nem mondja. A DK az egyetlen párt, amelyik kimondja. A bankadónál azért nem tesszük ugyanezt, mert sok európai ország bevezet valamilyen bankadót. Azt mondjuk, hogy arra a szintre, a mostaninak a töredékére kell csökkenteni, ami Európában szokásossá vált. Én személy szerint ezt sem írtam volna le, mert szerintem Nyugat-Európa is rosszul teszi, hogy bankadót vezet be, de hát a politika tele van kompromisszumokkal még egyetlen párton belül is. Ami a posta dolgát illeti, a közleménynek nem az volt a szövege, hogy nem szabad elbocsátani. A közleménynek az volt a szövege, hogy amíg az MSZP-kormányok által megbízott vezetése volt a postának, addig nem volt veszteséges.

Gyurcsány Nyereséges volt.

Bauer Most pedig, amióta fideszes vezetése van, veszteséges, és ezért kényszerül elbocsátásra, szerintem ez volt a közleményben. A Duna-ferr-kérdéshez: azt mondtuk, amit személyesen Feri is elmondott nekik, hogy semmire nem megoldás az államosítás. Mutassatok még egy politikai erőt Magyarországon, amelyik ezt kimondja! Devizahitelügyben az álláspontom a Népszabadságból egyébként ismert, ami természetesen nem az, hogy az állam ne csináljon semmit, hanem az, hogy az állam törvényben mondja ki, milyen segítséget kap tőle a bank, ha rendezzi az adósok helyzetét, de ne avatkozzon bele a kondíciókba. Ilyen értelemben értek egyet Évával. Miután Feri elmondta, tehát elmondhatom, hogy itt van köztünk vita, amire fogunk találni valamilyen megoldást.

Pikó Köszönjük a kérdéseket. Julié a zárszó.

P. Szűcs Annak idején, amikor a sorozatot elkezdtük, az egyik felkért opponensünk azt kérdezte: az összes ellenzéki pártot meg fogjuk hívni? Ígérem, hogy nem lesz sem tetralógia, sem pentalógia az egészből. Itt fejezzük be, legalábbis most, szeptemberben. De azt hiszem, hogy a választásokig, hét hónap alatt sok minden történhet még, noha jósolni senki sem mer. Még azt is el tudom képzelni, hogy a sorozatot előlről kezdjük.

Tetszik 558 ember kedveli. Az ismerőseid közül te lehetsz az első.

Kapcsolódó írások:

1. **„Tudunk-e egyetérteni, vagy nem?” – Bauer Tamás, Bokros Lajos, Gyurcsány Ferenc és Kerék-Bárczy Szabolcs a Fapados Szalonban, moderátor Pikó András, hozzászólók Heller Ágnes, Bitó László, Dész László, Márton László, Vitányi Iván** – A Demokratikus Koalíció létrejöttének alapgondolata az volt, hogy kell...
2. **„Vesztes stratégiát nem építtek, az magától is megvan” – Bajnai Gordon a Fapados Szalonban, moderátor Pikó András,**

interpellálók Fleck Zoltán, Iványi Gábor, Radnóti Sándor, Várhegyi Éva, hozzászólók Bitó László, Farkas Zoltán, Heller Ágnes, Kemény Emil, Lánzos Vera, Szabó Zoltán, Vitányi Iván P. Szűcs Julianna Szeretettel köszöntöm Bajnai Gordont sorozatunk második rendezvényén....

3. **„Ebben a játszmában nem osztanak ezüstérmet” – Mesterházy Attila a Fapados Szalonban, moderátor Pikó András, interpellálók Donáth László, Fleck Zoltán, Radnóti Sándor, Várhegyi Éva, hozzászólók Bauer Tamás, Horn Miklós, Vitányi Iván** P. Szűcs Julianna Kedves Barátaim! Kicsit elfogódott vagyok, mert ma...
4. **A választás tétje – Lendvai Ildikó, Mesterházy Attila és Kiss Péter a Fapados Szalonban – Moderátor Pikó András, hozzászólók Bauer Tamás, Domány András, Horn Miklós, Fleck Zoltán, Molnár György, Bojár Gábor, Agárdi Péter és Vitányi Iván** – Baloldaliak, liberálisok számára ma nagy kérdés, hogy miért is...
5. **“Ez a lövészárk-politika középtávon katasztrófa felé viszi az országot” Dávid Ibolya a Fapados Szalonban Moderátor Pikó András , hozzászólók Kende Péter, Hont András, Domány András, Bauer Tamás, Váradi Júlia** “Ez a lövészárk-politika középtávon katasztrófa felé viszi az országot”...

Cimkék: Fapados Szalon